

computer-assisted learning, blended learning etc. Ability to teach effectively in the groups with a heterogeneous input level of students' intercultural communicative competence, low motivation to mastering a foreign language is also required. The teacher is to play the role of a facilitator being aware of the students' psychophysiological characteristics which are often different from his/hers in terms of information perception and recycling. The mentioned peculiarities are to be taken into consideration while designing the structure of the EFL for nonmajors teacher's methodological competence.

Key words: methodological competence, professional activity, teacher of EFL for nonmajors, non-linguistic specialities.

.Подано до редакції 04.04.2018.

УДК: 371.000

© 2017

Хлібкевич С.Б.

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглядається проблема формування дослідницької компетентності майбутнього учителя фізичної культури в контексті модернізації сучасної професійної освіти. Проаналізовано вітчизняний та світовий досвід формування означеної компетентності. Розроблено робочу дефініцію поняття «дослідницька компетентність майбутнього учителя фізичної культури». Визначено складники (аксіологічний, когнітивний, діяльнісний, професійно-рефлексивний) та функції (світоглядна, мотиваційно-ціннісна, інформаційно-комунікативна, професійно-адаптивна, здоров'язберігальна, творчо-продуктивна) дослідницької компетентності майбутнього учителя фізичної культури.

Ключові слова: компетентність, професійна підготовка, учитель фізичної культури, дослідницька компетентність, складові та функції компетентності.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Для сучасного фахівця недостатньо володіти регламентованим функціональним рівнем теоретичних знань, необхідно вміти ефективно оперувати інформацією й утворювати нові знання. Критерієм оцінки якості освіти виступає професійна компетентність як інтегральна характеристика фахівця, що визначає його здатність розв'язувати проблеми, які виникають у професійній діяльності [5].

Саме тому гостро постає проблема формування у майбутнього фахівця фізичної культури дослідницької компетентності – готовності, відкритості і здатності до дослідницької діяльності. Проведений структурно-функціональний аналіз практики підготовки майбутніх учителів фізичної культури зумовив висновок про низьку ефективності традиційного типу навчання через домінуючий інформаційно-догматичний принцип організації викладання професійно-орієнтованих дисциплін. Сучасна вища педагогічна освіта вимагає розвитку самостійності майбутніх учителів фізичної культури, яка формується, насамперед, у дослідницькій діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблему професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури досліджували Е. Вільчковський, О. Корносенко, Т. Круцевич, С. Мединський, Л. Суцценко, П. Хоменко, Б. Шиян та ін. Проблеми формування дослідницької компетентності студентів вищої школи, її зміст, структура, засоби реалізації розглянуті у роботах М. Архіпової, В. Константинова, М. Золочевської, В. Сотник; роль науково-дослідницької діяльності як компонента професійної підготовки майбутніх фахівців розкрито в працях О. Бикової, О. Біди, О. Єгорової, А. Кузьмінського, Г. Лохонової, О. Смірнкової, П. Хоменка та ін. Але в той же час проблема формування дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури у освітньому середовищі вищого педагогічного навчального закладу дотепер не стала предметом спеціального науково-педагогічного дослідження і не знайшла свого належного теоретичного обґрунтування.

Формулювання цілей статті... Метою статті є аналіз сучасних трактувань та розробка власної дефініції поняття «дослідницька компетентність вчителя фізичної культури», обґрунтування структурних компонентів означеної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження... Закон України «Про вищу освіту» трактує компетентність як динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [3].

На думку А. Хуторського [8, с. 25], дослідницька компетенція – це сукупність смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок та досвіду діяльності фахівця щодо певного кола об'єктів реальної дійсності, необхідних для здійснення особистісної, соціально-значущої та інноваційної діяльності.

У роботах М. Головань дослідницька компетентність визначається як цілісна інтегративна якість особистості, що поєднує знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісне ставлення та особистісні якості та виявляється в готовності й здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [2].

З позиції завдань нашого дослідження важливо звернути увагу на визначення, запропоноване С. Осіпової, яка під дослідницькою компетентністю розуміє інтегративну особистісну якість, яка виражається в усвідомленні готовності й здатності самостійно засвоювати й отримувати системи нових знань у результаті переносу змістового контексту діяльності від функціонального до перетворювального, що базується на засвоєнні сукупностей знань, умінь, навичок й способів діяльності [6].

Г.Ф. Пономарьова вводить у науковий обіг поняття «інноваційно-дослідницька компетентність» – це готовність випускника ВНЗ до дослідницької діяльності з метою створення нового продукту та технології, а також готовність до подальшого впровадження цього продукту у виробництво або соціальну діяльність з метою отримання нового соціального чи економічного ефекту [7].

З позиції завдань нашого дослідження важливо є думка Т. Ваколі, яка виділяє чотири групи знань і вмінь в практичній складовій дослідницьких компетентностей: – аналітико-синтетичні (уміння аналізувати, визначати головне і другорядне, встановлювати взаємозв'язки між елементами цілого, синтезувати, зіставляти, класифікувати явища і процеси тощо); – проектувально-діагностичні (уміння прогнозувати, проектувати, моделювати ситуації, передбачати очікувані результати і наслідки рішень, обробляти результати дослідження та ін.); – проектувально-алгоритмічні (конструктивні вміння, володіння методологією проектування дослідження, передбачення поетапності проведення дослідження, діагностування логіки організації експерименту, оптимізація умов, необхідних для проведення досліджень, алгоритмізація дій); – оцінно-критеріальні (уміння узагальнювати і аргументувати отримані результати дослідження, об'єктивно їх оцінити та інтерпретувати, визначати показники і критерії характеристик об'єктів дослідження, прогнозувати наслідки управлінських рішень) [1].

Отже, серед дослідників немає однозначного трактування дослідницької компетентності, внаслідок чого виникає необхідність вивчення теоретичних аспектів такого феномена як «дослідницька компетентність» майбутнього учителя фізичної культури.

На основі аналізу комплексу літературних джерел та досвіду професійної підготовки фахівця нами розроблено власне визначення дослідницької компетентності майбутнього вчителя фізичної культури. Дослідницька компетентність майбутнього вчителя фізичної культури – це цілісна, інтегративна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід дослідницької діяльності в галузі фізичної культури, ціннісні ставлення та особистісні характеристики дослідника, виявляється в готовності і здатності до формування здоров'язберігального освітнього середовища.

У майбутніх учителів фізичної культури необхідно сформувати такі характеристики, які розкривають сутність дослідницької компетентності: усвідомлення характеру науково-пошукової діяльності як творчої, спрямованої не лише на аналіз, опрацювання інформації, а й на її створення, на пошук нестандартних рішень; загальнонаукова та предметна фахова обізнаність; наявність творчого потенціалу, здатності до оригінальних рішень; оволодіння методологією наукового пошуку, сучасними дослідницькими технологіями [4].

Дослідницькій компетентності, на нашу думку, притаманні такі функції: світоглядна, мотиваційно-ціннісна, інформаційно-комунікативна, професійно-адаптивна, здоров'язберігальна, творчо-продуктивна. Світоглядна функція – формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя фізичної культури має на меті розвиток культурної всебічно розвиненої особистості. Дослідницька компетентність має допомогти студенту не лише пізнати навколишній світ, але й визначити своє місце у ньому, формувати у студентів рефлексивне відношення до суспільних норм і цінностей. Мотиваційно-ціннісна функція тісно пов'язана із світоглядною і визначає мотиви науково-дослідної діяльності, які зумовлені сформованою системою цінностей. Важливо, щоб у майбутніх учителів фізичної культури пріоритетними у шкалі цінностей були засади збереження власного здоров'я і здоров'я учнів. Саме мотивація і сформованість системи цінностей особистості майбутнього фахівця визначають вектори і ефективність дослідницької діяльності. Інформаційно-комунікативна функція дослідницької компетентності, з одного боку базується на досвіді минулих наукових досліджень, а з іншого – забезпечує здобуття студентами інформації з різноманітних джерел, її критичну оцінку та вміння передавати здобутки науково-дослідної діяльності в межах соціальних груп (кваліфікаційні роботи, участь у конференціях, симпозиумах тощо). Професійно-адаптаційна функція дослідницької компетентності пов'язана зі здатністю майбутнього вчителя фізичної культури пристосовуватися до динамічних вимог і потреб суспільства відповідно до отриманих знань, умінь і навичок, це відповідність професійним вимогам і характеристикам професії. Творчо-продуктивна функція передбачає не лише оволодіння студентами знаннями, необхідними для самореалізації і вдосконалення особистості, але й здатність творчо ці знання використовувати в різноманітних умовах професійної діяльності. Ця функція є важливим показником ефективності процесу навчання, спонукає майбутніх учителів фізичної культури до самоосвіти, саморозвитку та саморефлексії. Здоров'язберігальна функція – полягає у кінцевому спрямуванні всієї дослідницької діяльності майбутнього вчителя фізичної культури на збереження і зміцнення здоров'я учнів через оволодіння знаннями фізіологічних, медичних, біологічних, психолого-педагогічних дисциплін.

У структурі дослідницької компетентності ми виділяємо такі компоненти:

– аксіологічний – система мотиваційно-ціннісних та професійно-значущих мотивів дослідницької діяльності та емоційно-вольових і ціннісних ставлень майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, до оточуючих, до учнів як суб'єктів діяльності, до самого себе, до своїх здібностей та векторів їх розвитку; усвідомлене уявлення про цінність сучасної фізкультурної освіти; уміння формулювати цілі дослідницької діяльності у відповідності з гіпотезою та завданнями дослідження;

– когнітивний – система професійних та міждисциплінарних наукових знань і пізнавальних умінь науково-дослідницької діяльності;

– діяльнісний – сукупність способів і прийомів науково-дослідницької діяльності майбутніх учителів фізичної культури, уміння реалізувати їх у дослідницькій діяльності, розвинена самостійність і творча активність ;

– професійно-рефлексивний – здатність оцінювати процес і результативність власної дослідницької діяльності, здатність до саморегуляції, професійного самовдосконалення; вміння визначати причини і шляхи подолання проблем у ході дослідження, уміння використовувати механізм самооцінки власних дослідницьких досягнень, рівень їх самостійності і ефективності. Саме рефлексивний компонент дозволяє співставляти досягнуті результати з наміченими цілями й задачами, реально усвідомлювати свої можливості і у зв'язку з цим адекватно планувати й реалізовувати програму наукового дослідження.

Висновки... Таким чином, якість підготовки учителя фізичної культури з точки зору компетентнісного підходу трактується у сучасних дослідженнях як рівень розвитку професійних умінь і сформованості психологічної готовності до професійної діяльності. Виходячи з цього, цілісна професійна компетентність учителя фізичної культури дає йому можливість ефективно вирішувати коло професійних завдань, а дослідницька компетентність є її складовою частиною. Саме тому формування дослідницької компетентності майбутнього учителя фізичної культури передбачає перехід від навчальної діяльності до науково-дослідної і далі до професійно-практичної в контексті ефективного вирішення завдань здоров'язбереження.

Використана література:

1. Ваколя Т.І. Сутність і структура дослідницьких компетентностей майбутнього вчителя початкових класів / Т.І. Ваколя – scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/7_2011/4.pdf
2. Головань М.С. Сутність та зміст поняття “дослідницька компетентність” / М.С. Головань, В.В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: зб.наук.пр. – Вип. VII. – Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55-62.
3. Закон про вищу освіту [Електронний ресурс] | Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Кисла О.Ф. Формування дослідницької компетентності студентів магістратури під час асистентської практики / О.Ф. Кисла // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 125. – С. 319-322.
5. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании / О.Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – № 5. – С. 3-12.
6. Осипова С.И. Развитие исследовательской компетентности одаренных детей / С.И. Осипова. – ГОУ ВПО „Государственный университет цветных металлов и золота”. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: www.fkgpu.ru/conf/17.doc
7. Пономарьова Г.Ф. Інноваційно-дослідницька компетентність магістрів – запорука розвитку інноваційного потенціалу ВНЗ / Г.Ф. Пономарьова // Міжнародний науковий вісник . – 2014 . – Вип. 8 (27) . – С. 177-182.
8. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика : учеб. пособие [для студ. высших учеб. заведений] / А.В. Хуторской. – Москва : Издательский центр «Академия», 2008. – 256 с.

Хлибкевич С.Б.

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

В статье рассматривается проблема формирования исследовательской компетентности будущего учителя физической культуры в контексте модернизации современного профессионального образования. Проанализированы отечественный и мировой опыт формирования указанной компетентности. Разработана рабочая дефиниция понятия «исследовательская компетентность будущего учителя физической культуры». Определены составляющие (аксиологический, когнитивный, деятельностный, профессионально-рефлексивный) и функции (мировоззренческая, мотивационно-ценностная, информационно-коммуникативная, профессионально-адаптивная, здоровьесохраняющая, творчески-продуктивная) исследовательской компетентности будущего учителя физической культуры.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная подготовка, учитель физической культуры, исследовательская компетентность, составляющие и функции компетентности.

Khlibkevych S.B.

THE RESEARCH COMPETENCE OF THE FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHER AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

The article deals with the problem of the research competence developing of the future teacher of Physical Education in the context of modern professional education modernization. The structural-functional analysis of the process of the future Physical Education teachers training led to the conclusion on the low efficiency of the traditional type of education because of the informative and dogmatic principle dominance in the process of professionally oriented disciplines studying. The criterion for assessing the quality of education is professional competence – the integral characteristic of a specialist that determines his /her ability to solve problems arising in professional activities. The national and world experience in the field of this competence development had been

analyzed. The working definition of the concept "research competence of the future teacher of Physical Education" had been represented. The research competence of the future teacher of Physical Education is a coherent, integral quality of the individual that combines knowledge, skills, research experience in the field of Physical Education, values and attitudes, personality characteristics of the researcher, manifested in the readiness and ability to form a healthcare-saving educational environment.

It was stated that the future teachers of Physical Education need to develop the characteristics that reveal the essence of the research competence: – awareness of the nature of scientific research activities as a creative, aimed not only on analysis, processing of information, but also on its creation process, the search for non-standard solutions. General scientific and subject knowledge, creative potential, ability to adopt original decisions, mastering of the methodology of scientific research and modern research technologies are vital for future teacher of Physical Education as well.

The constituents (axiological, cognitive, activity-based, professional-reflexive) and functions (world-view, motivational value, information-communicative, professionally-adaptive, health-saving, creative-productive) of the research competence of the future teacher of Physical Education were determined.

Key words: competence, professional training, teacher of Physical Education, research competence, components and functions of competence.

.Подано до редакції 03.03.2018.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, доц. П.В.Хоменком

УДК378.14+372+378.14

© 2017

Яблонська Т.М.

МЕТОДИКИ, ФОРМИ І ЗАСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИПЛІКАТИВНОЇ ПАРАДИГМИ В ХОДІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ-ФІЛОЛОГІВ

У статті розглянуто методики, форми і засоби впровадження мультиплікативної парадигми в ході професійного становлення майбутніх магістрів-філологів. Установлено, що їхні професійні якості можуть бути сформовані завдяки максимальній активності, самостійності та докладним зусиллям задля досягнення поставленої мети, концентрації уваги та роботи над собою. Доведено, що розглянуті методики, форми і засоби позитивно впливають на адаптацію магістрів-філологів до мінливих умов дійсності, а творчий пошук, ініціатива, креативність викладачів та студентів, розвиток особистості сприяють їхній успішності та досягненню бажаного рівня професійної зрілості.

Ключові слова: методики, форми, засоби, мультиплікативна парадигма, професійне становлення магістрів-філологів, педагогічна практика, самостійність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сьогоднішній день в умовах міжнародного співробітництва, що досить інтенсивно розвивається між Україною та іншими країнами Європи та Азії, до випускників закладів вищої освіти ставляться підвищені вимоги в галузі їх професійної компетенції. Сучасний спеціаліст повинен володіти не тільки усіма необхідними стандартними професійними навичками та вміннями, але й додатковими професійними компетенціями. З огляду на сучасне поширення англійської мови та значну кількість іноземних компаній в нашій країні, важливо піднести свою кандидатуру роботодавцю належним чином. Усе це зумовлює необхідність якісної мовної підготовки студентів, зокрема магістрів-філологів немовних вишів, а також необхідність створення таких педагогічних умов, які б сприяли підвищенню результативності процесу навчання. Але, як свідчить практика, студенти немовних вишів демонструють зовсім неоднозначне ставлення до дисципліни "Іноземна мова". Викладачі досить часто стикаються з відсутністю інтересу у значній кількості студентів. У результаті студенти закладів вищої освіти після закінчення курсу іноземної мови (більше 120 годин навчального аудиторного часу) та складання іспиту неспроможні побудувати навіть найпростішу бесіду англійською мовою, аргументувати свою позицію та знаходити необхідну інформацію в тексті. Причиною цього є майже повна відсутність інтересу магістрів-філологів до занять з іноземної мови. Саме через це виникає необхідність підбору методик, форм і засобів впровадження мультиплікативної парадигми в ході професійного становлення майбутніх магістрів-філологів, які б стимулювали у студентів інтерес до вивчення іноземної мови та активізували їхню навчальну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Багато вчених акцентують свою увагу на важливості формування інтересу до вивчення іноземної мови. З точки зору О.Леонтьєва, інтерес є одним з інтегральних процесів мотиваційної сфери та є наслідком процесів, що відбуваються в ній [5].

Численні дослідження (В. Кан-Калика, Л. Кондрашової, О. Мороза, З. Курлянд, Н. Нікандрова, В. Сластьоніна, О. Цокур та ін.) виявили протиріччя між масово-репродуктивною підготовкою педагогічних кадрів і творчою природою педагогічної праці.

Згідно з висловом Д. Ельконіна, навчальна діяльність – це спрямована діяльність, покликана допомогти своїм змістом опанувати узагальнені способи дій у сфері наукових понять. До такої діяльності спонукають адекватні мотиви: мотиви оволодіння узагальненими способами дій, чи, простіше кажучи, мотиви власного росту, власного вдосконалення.

Правильна організація навчальної діяльності формує в майбутніх магістрів-філологів вміння аналізувати педагогічні проблеми, розв'язувати педагогічні завдання, вести пошук, оформлювати свої думки в певні розумові структури, економно розподіляти інтелектуальний потенціал своєї особистості. Саме в цій діяльності формується